

Airida Lementauskienė: „Esu susižavėjusi inovatyviais, interaktyviais ir įtraukiančiais spektaklių kūrimo netradicinėse erdvėse metodais“

Kiek daugiau negu prieš dešimt metų Mažeikiuose atkurtas XX a. pradžioje veikęs, vieno iš Lietuvos profesionaliojo teatro kūrėjų – Juozo Vaičkaus – įkurtas Skrajojamasis teatras šiandien – geriausių Lietuvos mėgėjų teatrų priekyje. 2021 m. jam įteikta „Aukso paukštė“, pernai respublikinėje šventėje-konkurse „Atspindžiai“ pagal Viljamą Šekspyrą sukurtas AIRIDOS LEMENTAUSKIENĖS režisuotas spektaklis „Vasarvidžio nakties sapnas“ vertinimo komisijos buvo pripažintas laureatu. Režisierę pokalbiui pakvietė DANUTĖ MUKIENĖ.

– *Mažeikių rajono savivaldybės kultūros centro Juozo Vaičkaus skrajojamasis teatras dar gana jaunas, o sėkmė – jau šio kolektyvo nuolatinė palydovė. Kaip Jums pavyko ją prisijaukinti?*

– Kalbant apie teatro stiprybes ir įvertinimus – jie abiejų mūsų režisierių ir gausaus bei ištikimo būrio aktorių mėgėjų nuopelnas. Na o kalbant apie „Vasarvidžio nakties sapno“ sėkmę, turiu

Teatro aktorės po spektaklio „Amžinos moterys“ kartu su režisierė A. Lementauskiene ir kostiumininke I. Šopiene. 2017 m. Fotografas J. Strazdauskas

pasakyti, kad tai buvo vienas iš ilgiausiai ir su gausiausiu aktorių būriu mano kurtų spektaklių, kurį kartu su komanda nešiojom ir auginom net 9 mėnesius. Šiam darbui įkvėpė Lietuvoje mažai žinoma, mėgėjų mene beveik neapraktikuojama imersinio teatro forma, kuri, mano nuomone, ir lėmė spektaklio išskirtinumą bei sėkmę. Šią formą atradau magistro studijų Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Klaipėdos fakultete metu, gilindama žinias taikomojo teatro srityje ir kartu su dėstytoja dr. Raimonda Agne Medeišiene rengdama baigiamąjį magistro darbą. Minėtą interaktyvią formą ir ją papildžiusius kostiumus kūrėme kartu su ilgamete teatro kostiumininke Ingrida Šopiene, eskizų autoriumi Kajumi Lementausku. Jie padėjo

Mažeikių rajono savivaldybės kultūros centro Juozo Vaičkaus skrajojamojo teatro abu „sparnai“ ir režisieriai Airida Lementauskienė ir Martynas Januška po kolektyvo apdovojimo „Aukso paukšte“ 2022 metais

Scenos iš Žemaitės ir Gabrielės Petkevičaitės-Bitės komedijos „Velnius spąstuose“ (rež. Martynas Januška). 2010 m. Nuotraukoje dešinėje (iš kairės): Magdelė – Airida Lementauskienė, Tupis – Paulius Mylė, Tupienė – Irena Pocienė

šiuolaikiškai perteikti šekspyrišką temą ir estetiką.

– *Teatre – du režisieriai: Jūs ir Martynas Januška. O kas vadovauja teatrui, kas yra jo meno vadovas?*

– Mes esame lygiaverčiai kolegos, o mūsų po grupiai – tarsi du Skrajojamojo teatro sparnai. Stengiamės išlikti bendrystėje ir darome viską, kad Skrajojamasis teatras visiems primintų Juozo Vaičkaus nuopelnus bei garsintų Mažeikių kraštą.

– *Kaip formuojate teatro repertuarą, kas lemia vieno ar kito kūrinio pasirinkimą?*

– Aš dažnai atsižvelgiu į Lietuvos ir pasaulio aktualijas, svarbias datas, sukaktis, taip pat į teatro trupės aktorių intresus, pomėgius bei talentus, mano pačios gyvenimo patirtis ir, žinoma, žiūrovų poreikius. Dažniausiai pasikliauju kūrybine intuicija. Džiaugiuosi, kad ji manęs dar nė karto nepavedė. Beje, po imersinio spektaklio gimimo esu susižavėjusi inovatyviais, interaktyviais ir įtraukiančiais spektaklių kūrimo netradicinėse erdvėse metodais, todėl tai dabar taip pat turi įtakos repertuarui. Jau

dvejus metus Mažeikiuose vykdau projektą „InterAkcija“, kurį remia Lietuvos kultūros taryba ir Mažeikių rajono savivaldybė, tad turiu galimybę į miestą pasikviesti įdomiausius netradicinio teatro praktikus bei susipažinti su įvairiomis interaktyvomis, taikomojo teatro formomis – tokiomis kaip knygos, gatvės, pojūčių, išmogintų pojūčių labirintų, forumo, playback (atvaizdavimo). Tai taip pat įkvepia nuolat atsinaujinti ir eksperimentuoti. Man patinka kintantis, dinamiškas teatras, nebijantis griauti ribų tarp aktoriaus ir žiūrovo, ieškantis įdomesnių erdvių, sprendimų, temų.

– *Esate sakiusi, kad sėkmė kolektyve labiausiai priklauso nuo žmonių, su kuriais kartu kuriate spektaklius. Kas vaidina Jūsų teatro trupėje, kas Jums labiausiai padeda kurti spektaklius, kokia šių žmonių specialybė, profesija, sceninė patirtis, amžius?*

– Vienas esminių mano darbo su žmonėmis tikslų – bendruomeniškumas. Aš stengiuosi burti žmones ir man tai visai neblogai sekasi. Tad, many-

(Nukelta į 4 p.)

Iš kairės: spektaklio „Dobilėlis penkialapis“ kūrybinė grupė 2011 m.; atnaujinta spektaklio „Dobilėlis penkialapis“ kūrybinė grupė po spektaklio premjeros. 2012 m. Spektaklio režisierė A. Lementauskienė

Teatrinėje interpretacijoje „Jau saulelė“ dalyvavę aktoriai kartu su Mažeikių kultūros centro direktore Krista Kinčiene, režisierė A. Lementauskiene, kostiumininke I. Šopiene, operatoriumi V. Mikučiu. 2014 m.

čiau, sėkmė priklauso nuo to, kiek mes bendruomeniški, atviri, nuoširdūs ir degantys viena idėja. Šiuo metu mano trupę (mano vadovaujamą „sparną“) sudaro apie 40 įvairių profesijų scenos mėgėjų nuo 14 iki 50 metų amžius ir daugiau. Džiaugiuosi tokiais ištikimais ir ilgamečiais bendrakūrėjais, kolegomis kaip Ingrida Šopienė, Paulius Mylė, Jūratė Tomkuvienė, Živilė Nagienė, Ričardas Grušas, Juozapas Kukštas ir kt. Po mano „sparnų“ – nemažai pedagogų, kultūros darbuotojų, verslo, pardavimų grupių atstovų, įmonių vadovų, konsultantų, socialinių darbuotojų ir kitų specialybių žmonių, megstančių sceną.

– *Su kokiais apšvietėjais, garso operatoriais, kompozitoriais, dailininkais, scenografais, fotografais ir kt. profesijų žmonėmis, be kurių neapsieinama kuriant spektaklius, Jums yra tekę dirbti, su kuriais dirbate dabar? Ar visi jie gyvena Mažeikiuose, jei ne, iš kur atvyksta Jums padėti?*

– Dažniausiai talkina mūsų kultūros centro kolegos: ilgametis ir vienintelis šviesų operatorius Gintaras Mikutis. Daugelį metų į pagalbą mums ateidavo dabar jau miręs garso operatorius Vaclovas Mikutis. Jį pakeitė Ramūnas Tiškus. Padeda ir vaizdo operatorius Gintautas Alekna, reklamos vadybininkė, afišų kūrėja Lina Černauskeinė, vadybininkė Daiva Vitkauskienė. Daugybėje renginių, taip pat ir pagal K. Voitylą sukurtame sakraliniame spektaklyje „Jobas“, bendradarbiauome su Mažeikių kultūros centro choru „Draugystė“ (vadovas Ričardas Grušas), kuris atliko ir spektakliui „Jobas“ pritaikytas psalmes. Šiomet artėjančiai spektaklio „Žalčių karalienė“ premjerai muziką kuria kompozitorė ir mūsų teatro aktorė Inga Grušaitė, oranžuoja ir kurti muzikinį apipavidalinimą padeda Laimonas Vaišvila. Nuo 2012m. iki 2017 m. organizuotose „Teatro Skrajonėse“ daug kartų talkino Mažeikių kul-

Iš kairės: spektaklio „Karūna ir smelis“ kūrybinė grupė po premjeros. 2021 m.; scena iš spektaklio „Mamutų medžioklė. 2013 m. Abiejų spektaklių režisierė A. Lementauskiene

tūros centro folkloro kolektyvai „Alksna“ ir „Alksniukai“ (vadovai Algirdas Vilkas ir Dainora Petrikenė). Su muzikiniu apipavidalinimu, oranžuotėmis yra pagelbėję ir kompozitoriai Jonas Šopa vyresnysis ir Jonas Šopa jaunesnysis.

Dažniausiai scenografiją kuriu pati, bet būna, kai be dailininkų, scenos darbuotojų patarimų, rankų, idėjų nepsieinu. Bendradarbiauju su Ingrida Muture, Esmeralda Butaite, odininke Darija Vaičiuviene, Justina Juciūte-Jonuše, Daiva Vaičiene, Tadu Ročiu, Ginteniu Kovalenko. Ne kartą spektaklio vaizdo montažams, scenų įamžinimui sulaukiau Gintauto Alekno, Albino Uikio pagalbos. Nuo senų laikų bendradarbiauju su fotomenininku Jonu Strazdausku, kurio fotografijos eksponuojamos ir „Vasar-

Projekto „Teatro ir poezijos Skrajonės 2013“ dalyviai prie Juozo Vaičkauskos paminklo (skulptorius J. Meškelevičius) Mažeikių senamiesčio parke

vidžio nakties sapne“. Projektas „Skrajonės“ mane suvedė su daugybe Mažeikių krašto kūrėjų – poetų, muzikų, dainininkų. Spektaklis „Langas“ 2016 m. buvo sukurtas pagal Mažeikių poeto Virginijaus Sungailos eiles, jo bei kitų vietinių fotomenininkų fotografijas bei Renato Selenio sukurtas bei krikščioniškos grupės „Aš esu“ atliktas giesmes. Kadangi mano gyvenime ypatingą vietą užėmė ir užima šokis, tad į savo režisuojamus spektaklius kiek galiu pati arba padedama choreografų Simonos Garga-

(Nukelta į 6 p.)

Grupė projekto „Skrajonės“ renginio dalyviai Mažeikuose 2015 m.

Scena iš spektaklio „Barbora Radvilaitė“. (rež. A. Lementauskienė). Vaidina (iš kairės): Bona – Ž. Nagienė, Žygimantas – Ž. Selenis. 2023 m.

sienės, Jurgitos Juodpusytės, Editos Gaižauskienės kartu su eilėmis, fotografija integruoju judesį ir šokį. Turbūt iš visų labiausiai norėčiau išskirti mūsų kostiumų feją vadinamą Ingridą Šopienę, su kuria dirbu jau daugelį metų ir kurios dėka turiu galimybę realizuoti įspūdingiausius sceninius įvaizdžius. Beje, Ingrida kartais talkina ir kaip muzikos, dainavimo konsultantė. Mano nuomone, būtent kostiumų estetika ir minimalistinė scenografija – vieni esminių ir išskirtinių mano režisuotų spektaklių bruožų.

– *Paskutiniaisiais metais kai kurie Žemaitijos mėgėjų teatrai, kurdami spektaklius, į teatro trupę pasikviečia ir Lietuvoje populiarius profesionalius aktorius, muzikos atlikėjus. Ar tokia praktika Jūsų teatre yra taikoma, jei ne, kodėl (turite pakankamai gerų aktorių savo mieste, rajone ar dėl to, kad teatras neturėtų lėšų jiems mokėti atlyginimų / honorarų)?*

– Noriu pasidžiaugti, jog nuo 2023 m. spalio mėnesio mano trupei nusišypsojo laimė spektaklyje, kurį kuriame pagal V. V. Landsbergio pokario pasaką „Žalčių karalienė“, dirbti kartu su iš Mažeikių kilusia profesionalia aktore Egle Jackaite. Ji

pati mums pasiūlė šį kūrinį bei parodė iniciatyvą įsijungti į mūsų teatro trupę. Aktorė šiame spektaklyje kuria pagrindinį Eglės žalčių karalienės vaidmenį. Premjera numatoma šių metų kovo 22 dieną Mažeikių kultūros centre.

Tikiuosi, jog dabar jau vykstantis bendradarbiavimas su scenos profesionalais bus tęsiamas ir ateityje. Tokia praktika skatina mėgėjų aktorių ir režisierių profesinį augimą, gerina spektaklio kokybę ir, manau, pritraukia didesnę būrį žiūrovų. Beje, džiaugiuosi, kad dauguma mano trupės aktorių turi nemažai patirties ir yra labai gabūs, jie nedaug kuo skiriasi nuo profesionalų. Didžiuojuosi kiekvienu iš jų ir dėkoju už galimybę augti kartu.

– *Koks buvo pirmasis Jūsų režisuotas spektaklis ir kokius spektaklius jau esate režisavusi, kuriuos iš jų Mažeikiuose? Ar pasitaikė atvejų, kai Jūs juos kurdavote kartu su kolega Martynu Januška?*

– Mano pirmais Skrajojamajame teatre režisuotas ir pirmąją sėkmę atnešęs spektaklis – 2011 m. pagal Balį Sruogą sukurtas „Dobilėlis penkialapis“. Prieš tai, būdama Mažeikių Gabijos gimnazijos ir Vytauto Klovos muzikos mokyklos teatro „Coliai“ vadovė, jau buvau režisavusi keletą vaikiškų spektaklių.

Juozo Vaičiaus skrajojamajame teatre Mažeikiuose režisavau šiuos kūrinius: „Mamutų medžioklė“ (spektaklis sukurtas pagal Kazį Sają 2013 m.); teatro interpretaciją „Jau saulelė“ (sukurta Kristijono Donelaičio gyvenimo ir kūrybos motyvais 2014 m.); sakralinį spektaklį „Jobas“, kurį 2015 m. pastatėme pagal Senojo Testamento motyvus K. Voitylos sukurtą dramą (su šiuo spektakliu turėjome daugiausiai gastrolių ir Martyno Januškos dėka nuvykome net iki Lenkijos); 2016 m. poezijos spektaklį „Lingas“, pastatytą pagal jau minėto V. Sungailos poeziją ir R. Selenio muziką bei krikščioniškos grupės „Aš esu“ atliktas giesmes; spektaklį „Amžinos moterys“, 2017 m. sukurtą pagal garsių Lietuvos moterų paveikslus ir M. Le knygą „Moters dienoraštis“; filosofinę-poetinę kompoziciją „Amžinas ilgesys“, 2018 m. gimusią pagal Vydūno kūrybą; teatrinį koliažą „Sidabrinių rožių akys“, 2020 m. sukurtą Šatrijos Raganos apysakos „Sename dvare“ ir apsakymo „Mėlynoji mergelė“ motyvais; žodžio ir judesio raiškos kompoziciją „Sėlinančios su vilkais“, pastatytą 2021 m. pagal

Scenos iš spektaklio „Sidabrinė rožių akys“ (rež. A. Lementauskienė), sukurto pagal Šatrijos Raganos apysaką „Sename dvare“ ir apsakymą „Melynoji mergelė“. 2020 m.

D. Morozovaitės poeziją ir C. P. Estes knygą „Bėgančios su vilkais“; „Karūna ir smėlis“, pastatytą tais pačiais 2021-aisiais metais pagal R. Samulevičiaus, J. Grušo ir R. Šerelytės kūrinius; jau minėtą eksperimentinį imersinį spektaklį „Vasarvidžio nakties sapnas“, 2022 m. sukurtą pagal V. Šekspyrą; spektaklį „Barbora Radvilaitė“, 2023 m. pastatytą pagal J. Grušo dramą.

Su M. Januška 2010 m. kaip aktorė esu dirbusi jo režisuotame spektaklyje „Velnias spąstuose“ (tada sukūriau Magdelės vaidmenį). Beje, šiuo spektakliu prasidėjo M. Januškos ir Kristos Kinčienės dėka atkurto Juozo Vaičkaus Skrajojamojo teatro naujoji era Mažeikiuose. Jiems abiem esu be galo dėkinga už galimybę tapti šio teatro režisierė.

Dirbdami Mažeikių kultūros centre kartu su Martynu režisuojame įvairius renginius, na o kartu režisuoti spektaklių dar neteko. Tikriausiai taip yra todėl, kad kiekvienas mūsų turi savo matymą ir braižą bei nemažą būrį savo „sparno“ aktorių.

– *Ar dirbant su teatro trupe Mažeikiuose yra buvę atvejų, kai Jūs ne tik režisuodavote spektaklius,*

bet ir jiems rašydavote scenarijus, gal net ir scenografiją yra prisiėję kurti?

– Dažniausiai spektakliams scenarijų rašau pati pagal prozos ar poezijos tekstus, knygas. Net ir tais atvejais, kai pasirenku dramos kūrinį, mėgstu jį kupiūruoti. Kartais miksuoju kelis kūrinius, nors žinau, kad kai kuriems režisieriams ir kūrėjams tai visiškai nepriimtina. Prieš imdamasi kūrinio visada jį „perleidžiu per save“. Manau, jog tam, kad uždegtiau kitus, turiu pati degti, tad pirmiausiai ieškau man pačiai įdomių, suprantamų, priimtinių temų. Kaip minėjau, scenografijos, sceninio įvaizdžio, judesio, vizualizacijos idėjos dažniausiai yra mano, o jau minėti kolegos padeda jas patobulinti ir viską įgyvendinti realybėje.

– *Kokie spektakliai šiomet yra Jūsų teatro repertuare, kokie artimiausi planai: kokius spektaklius kuriate ar rengiatės pradėti kurti, ar organizuosite šiomet mieste / rajone teatrų festivalių, kokios planuojamos Jūsų teatro gastrolės?*

– Kaip jau minėjau, šių metų kovo 22 d. Mažeiki-

(Nukelta į 8 p.)

Scena iš poezijos spektaklio „Langas“ (rež. A. Lementauskienė) Mažeikių Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje. 2016 m.

Spektaklio „Jobas“ (rež. A. Lementauskienė) kūrybinė grupė po premjeros Mažeikių Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčioje. 2015 m.

Scena iš kompozicijos „Amžinas ilgesys“ (rež. A. Lementauskienė ir M. Januška). 2018 m. Fotografas A. Vilkas

kių kultūros centre turėtų įvykti mūsų didžiulio eksperimentinio projekto, kurį įgyvendiname kartu su profesionalė akto Egle Jackaite, premjera– parodysime pagal V. V. Landsbergį sukurtą pokario pasaką „Žalčių karalienė“. Šis projektas skirtas partizaninio karo Lietuvoje pradžiai, jo

80 metų sukakčiai ir mūsų – net keturių šio projekto kūrėjų, tarp jų ir Eglės Jackaitės, – protėviui partizanui Konstantinui Paulauskui atminti. Mes, kaip ir visi kiti Lietuvos mėgėjų teatrai, jau rengiamės šią vasarą vyksiančiai Šimtmčio Dainų šventės Teatro dienai, kurios metu Valdovų rūmų kiemelyje Vilniuje vaidinsime ištrauką iš J. Grušo „Barboros Radvilaitės“. Prieš Jonines Renavo dvaro sodybos kiemelyje esame numatę vėl parodyti „Vasarvidžio nakties sapną“. Šis spektaklis bus rodomas ir įgyvendinant dar kelis kitus projektus. Laukiame atsakymo iš Lietuvos kultūros tarybos dėl planuojamo trečiojo „InterAkcija 2024“ projekto dalinio finansavimo. Įgyvendindami šį projektą esame numatę tęsti pažintį su netradiciniais interaktyviais teatro metodais, tokiais kaip objektų teatru („Stalo teatras“), K. Žernytės pojūčio teatru. Tęsiame draugystę su „Knygos teatru“ ir R. Dominaityte, kuri Renavo dvare šiemet pristatys spektaklį „Prabangos“, sukurtą pagal J. Savickio noveles. Tikiuosi, kad Lietuvos kultūros taryba mūsų projektą parems ir mes vėl turėsime galimybę tęsti interaktyvių teatro dirbtuvių užsiėmimus, pristatyti profesionalius, unikalius netradicinius spektaklius Mažeikiuose, Renavo dvaro sodyboje. Esame numatę po spektaklio „Žalčių karalienė“ premjeros jį parodyti istorinėse, su partizaniniu judėjimu susijusiose vietose (prie Milių miško bunkerio, Gudų malūno ir kt.).

– Žemaičiuose retas ne tik Jūsų vardas, bet ir pavardė. Nedaug kas mūsų krašte apie Jus ką nors daugiau yra ir girdėjęs. Žinau, kad baigėte Mažeikių Ventos vidurinę mokyklą, studijavote lietuvių filologiją ir režisūrą Klaipėdos universitete, Mažeikiuose įkūrėte „Deivių studiją“ moterims. Ką daugiau galėtumėt apie save papasakoti? Kur gimėte, kokia Jūsų darbinė praktika (ar be teatro, minėtos moterų studijos, dar kur nors kitur dirbate), kokie Jūsų pomėgiai, kokia šeima?

– Gimiau 1979 m. rugsėjo 12 d. Sidos Kojelienės (Noreikytės) ir jau a. a. tėvelio Rinaldo Kojelio šeimoje. Įdomus sutapimas ar lemtis, jog mano tėveliai jaunystėje yra vaidinę viename Martyno Januškos režisuotų spektaklių, o tėtis 2011 m. atliko Geležėlės vaidmenį pirmajame mano režisuotame spektaklyje „Dobilėlis penkialapis“. Baigiau mokslus Klaipėdoje, bet įleidau šaknis Mažeikiuose, nes prieš 20 metų ištekėjau už mylimo vyro Donato Lementausko. Gyvendami santuokoje sulaukėme dviejų nuostabių vaikų – Kajaus (18 m.) ir Majaus (5 m.). Nuo mažumės buvau kūrybingas vaikas –

Viršuje ir kairėje – scenos iš spektaklio „Vasarvidžio nakties sapnas“ (rež. A. Lementauskienė). 2023 m. Fotografas J. Strazdauskas

šokau, dainavau, deklamavau, organizavau renginius, tarp bendraamžių režisavau spektakliukus ir serialus. 2002–2011 m. dirbau Mažeikių Gabijos gimnazijoje lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja, „Colių“ teatro vadove, ruošiau skaitovus meniniams konkursams. Nuo 2009 m. su nedidele pertrauka dirbu Mažeikių Vytauto Klovos muzikos mokykloje teatro ir scenos kalbos mokytoja. Iš pradžių baigiau lietuvių filologijos ir režisūros bakalaurą studijas, o 2023 m. įgijau taikomojo teatro magistro diplomą. Domiuosi saviugda, meno terapija, tad nuolat tobulinuosi. Įgytomis žiniomis dalinuosi mėgėjų teatre, moterų saviugdų grupelėse, renginiuose, į kurias esu kviečiama įvairių įstaigų, bendruomenių, organizacijų. Be pedagoginio ir režisūrinio darbo, užsiimu individualia veikla: vedu teatro edukacijas, seminarus, užsiėmimus, skatinančius bendruomeniškumą, empatiją, kūrybiškumą. Stengiuosi savo darbe sujungti saviugdą ir teatro sritis, nes be jų neišsivaizduoju savo gyvenimo ir tobulėjimo. Praėjusiais metais įsteigiau VšĮ „Savasties teatrą“ kurio tikslas yra apjungti man svarbias saviugdą bei teatro sritis. Turiu daug įvairių norų, idėjų, planų, bet turiu ir brangią šeimą, tad kartais tenka lėtinti tempą, šiek tiek save pristabdyti. Bet tikiu, kad ir tam, ko šiandien dar negaliu įgyvendinti, ateis laikas...

Dėkoju už pokalbį!

Sėkmės Jums!

Tekste panaudotos nuotraukos iš A. Lementauskienės ir Mažeikių rajono savivaldybės kultūros centro Juozo Vaičkaus skrajojamojo teatro archyvo